

<https://www.alliansfriheten.se/sverige-som-bas-for-obehindrad-amerikansk-militara-verksamhet/>

Sverige som bas för ”obehindrad” amerikansk militära verksamhet?

8 december, 2023

Utgivarna

Detta är del 1 av 2 inlägg från Utgivarna om DCA. Nr 2 kommer senare på alliansfriheten.se

I den långa raden av steg i riktning mot ett närmande till USA och Nato har nu en ny nivå nåtts genom det Defence Cooperation Agreement (DCA), som Sverige och USA undertecknade i Washington den 5 december.

Detta avtal kommer strategiskt att inverka på vårt säkerhetspolitiska läge, vårt nationella försvar och vår utrikespolitik. Avtalet gäller åtminstone under 10 år. Det är en i dessa sammanhang oerhört lång bindningstid. Under den kan tvära förskjutningar och kast förväntas ske i omvärlden. Sveriges politiska linje kommer därvidlag att behöva utvärderas. Men bundenheten till USA skulle hämma oss och försvåra möjligheterna till omorientering.

Denna våghalsiga anslutning till en främmande och tämligen instabil världsmakts politiska intressen är av det äventyrspolitiska slaget. Att USA ser fördelar i att Sverige är berett att öppna upp territoriet för dess krigsmakt överraskar inte. Att Sverige föreställer sig att USA i alla lägen konsekvent kommer att agera i enlighet med svenskt nationellt intresse är bara naivt.

Med amerikansk militär närvaro här i landet etableras möjligen en ”förhöjd tröskel” som beroende på hur DCA-avtalet kommer att tillämpas kan bli betydande eller försumbar, men i bästa fall kan verka så att den avhåller en angripare från att attackera oss, eftersom USA då sannolikt skulle stå oss bi. Men med amerikanska styrkor i Sverige, vilka agerar hotande eller fientligt mot andra stater i vår närhet och dessutom med Sverige som en bas, riskerar vi att dras in i andras krig. Detta är möjliga scenarios. Men det grundläggande är ju att vi avsäger oss suveränitet och i stället satsar på ”tillit” till en stormakt som bara har det egna intresset i blickfånget. Det är ingen politik för en småstat som långsiktigt vill bevara sin självständighet.

Det var ett betydande steg redan när Sverige träffade ett värdlandsavtal med Nato, men det avtalet ger inte Natostyrkor rätt att beträda svenskt territorium. Det förutsätter svenskt medgivande. Det var också ett betydande steg när Sverige med USA och Finland träffade ett Statement of Intent och när vi med Storbritannien träffade ett samförståndsavtal om JEF. Men dessa överenskommelser är avsiktsförklaringar, som

inte ger utländska styrkor rätt att tillträda svenskt territorium. Medlemskapet i Nato, om och när det blir av, får strategisk verkan, men inte heller det medger främmande styrkor i vårt land. Det är alltid villkorat av Sveriges medgivande.

Det till sin kärna verkligt nya med DCA-avtalet är att det ger USA:s militära styrkor en självständig rätt att använda delar av vårt territorium.

Den centrala bestämmelsen i avtalet är Artikel 3 som reglerar amerikanska styrkors rätt att använda "överenskomna anläggningar och områden". Dessa definieras i en bilaga A till avtalet och omfattar 17 för Sveriges försvar viktiga militära baser och områden, från norr till söder. Visby är med, liksom baser i närheten av Norge och fyra baser långt norrut, men även centralt och söderut belägna baser är listade. De Stockholm närmast liggande baserna är Berga och flottiljområdet i Uppsala.

Enligt Artikel 3 gäller att amerikanska styrkor bland annat ska få "obehindrad" tillgång till och användning av baserna för manövrar; transitering; tankning; bunkring; landning; underhåll; inkvartering; utplacering av styrkor och materiel; förhandslagring; beredskapsoperationer; anläggningsarbete till stöd för verksamhet som parterna kommit överens om och andra ändamål som parterna kommer överens om, inklusive sådana som hänför sig till Natofördraget.

Listan är mycket omfattande. Det är svårt att läsa in några direkt hämmande skrivningar. Ordet "obehindrad" är mycket långtgående. Är innebörden att USA till och med skulle kunna använda svenska baser för att hota och föra krig mot andra länder, och det helt i strid mot svenska intressen? Någon tydlig skrivning mot det framgår inte direkt av Artikel 3.

Av Artikel 3 framgår att parterna ska ha "gemensam tillgång till och gemensamt få använda" baserna, dock "med undantag för delar av dessa som parterna ... särskilt fastställt att endast amerikanska styrkor ska få tillgång till och använda".

Utgångspunkten är alltså att baserna är "gemensamma". Då får man gemensamt använda dem. Detta torde kräva samråd och konsensus. Om i det ligger att Sverige kan förhindra viss amerikansk användning av en gemensam bas, är en öppen fråga, eftersom det i inledningen talas om "obehindrad" amerikansk användning av baserna.

Samtidigt förhåller det sig så att delar av baserna kan bli exklusiva. Det kräver i och för sig gemensamt beslut. Dessa delar får då endast utnyttjas av de amerikanska styrkorna och det för "obehindrad" användning. Härvidlag verkar Sverige inte ha mycket att säga till om. Innebär det att delar av en svensk bas kan bli en exklusiv plattform för amerikanska hot och krigföring mot andra länder i till exempel Arktis? Avtalet besvarar inte tydligt en sådan grundläggande fråga!

I Artikel 3 understryks den vikt den amerikanska exklusiviteten har genom att Sverige ger "de amerikanska styrkorna tillstånd att av säkerhetsskäl kontrollera tillträdet till sådana delar av de överenskomna anläggningarna och områdena som endast får användas av amerikanska". Vilka slags amerikanska styrkor det rör sig om och numerären blir i dessa fall endast en amerikansk fråga

Finns det då inte andra bestämmelser i avtalet som kan åberopas till stöd för svensk suveränitet och mot att delar av Sverige "obehindrat" kan användas som amerikansk bas för hot och militära operationer mot andra stater utan vårt medgivande?

I avtalets Ingress anges att de amerikanska styrkorna befinner sig på svenskt territorium med Sveriges samtycke och att syftet med de amerikanska styrkornas närvaro är att stödja parternas ansträngningar att främja fred och säkerhet på områden av ömsesidigt intresse och ömsesidig nytta samt att delta i gemensamma försvarsinsatser. Skrivningen är allmänt hållen, även om den framhäver gemensamma ansatser och ömsesidig nytta. Kvar står dock den konkreta, specifika regleringen i Artikel 3 om "obehindrat" amerikanskt utnyttjande av svenska baser.

I Artikel 1 i avtalet, som reglerar "Tillämpningsområde och syfte", anges följande:

"All verksamhet som omfattas av detta avtal ska bedrivas med full respekt för Sveriges suveränitet, lagstiftning och internationella rättsliga förpliktelser, inklusive vad gäller lagring av vissa typer av vapen på svenskt territorium." (Våra markeringar.) Dessa allmänna svenska krav är i och för sig bra, men deras värde blir osäkert när avtalet sedan innehåller konkreta skrivningar i bland annat Artikel 3 som tycks gå i en motsatt riktning?

Vi kan hävda att ett amerikanskt utnyttjande av svenska baser för hot eller militära operationer mot en annan stat strider mot Sveriges suveränitet och plikter enligt FN-stadgan. Vi kan hävda att det även strider mot syftet med avtalet. Men hur står sig de allmänna skrivningarna om svensk suveränitet, om det gemensamma syftet med avtalet och FN-stadgan som svensk plattform när de konfronteras med de konkreta, specifika bestämmelserna i Artikel 3? Avtalet utgör en medvetet formulerad otydlig "kompromiss". Sverige har funnit sig i att acceptera en inbyggd, medveten oklarhet som öppnar för långtgående amerikanska ambitioner och krav. Men kvar står dock fortfarande möjligheten att inte acceptera amerikansk exklusivitet till delar av svenska baser.

Så långt om det formella perspektivet. Sedan tillkommer ju realiteterna. Då handlar det om, vilken funktion avtalet får i praktiken genom att strategiskt öppna upp och binda en

småstat som står till en verklig stormakt som har en egen agenda som i många lägen är helt främmande vår.

Avtalet är till skada för Sveriges nationella intressen. Vi utlämnar oss till en verklig stormakts strategi som är instabil och under förändring. Vi hoppar på tåget utan att veta vart det tar oss. Vi skaffar oss fiender som vi annars kunnat undvika.

Mot detta, om avtalet ratificeras och träder i kraft, vilket är sannolikt, har vi bara att i varje läge till det yttersta hävda svenskt självbestämmande, egen nationell försvarsförmåga och skepsis till våra dominerande militärpolitiska etablissemang som för oss ut i denna nya, instabila äventyrspolitiska belägenhet.